

Heikki Roiko-Jokela ja Esa Siromen

Esipuhe

Suomen urheiluhistoriallisen seuran ensimmäinen vuosikirja ilmestyi vuonna 1994. Sen esipuheessa kirjan silloiset joensuulaiset toimittajat Antero Heikkinen ja Arto Nevala totesivat, että ”seuran ja käsillä olevan ensimmäisen vuosikirjan tavoitteena on koota yhteen liikunnan ja urheilun historiasta kiinnostuneita tutkijoita ja harrastajia, jotta voimme luodata mahdollisimman monipuolisesti yhtä suomalaisen kulttuuriperinteen mielenkiintoista ja tärkeää osaa”.

Tätä silloin luotua ohjelmaa seura ja sen vuosikirja ovat vaalineet 25 vuoden ajan. Nyt käsillä oleva vuosikirja on sarjassaan 23. Kaksi kertaa, vuosina 2000–2001 ja 2013–2014, kirja on ilmestynyt kaksoisnumerona.

Yhteen laskettuna seuran julkaisemat 21 nidettä ovat sisältäneet 305 artikkelia, joista 77 on vertaisarvioitu ja loput 182 olleet erilaisia katsauksia, arviointeja ja raportteja suomeksi ja ruotsiksi. Vuoden 2017 kirja *The Many Faces of Snow Sports: Ski Congress 2017* oli kokonaan englanninkielinen. Vuosikirjan sisältö oli Jyväskylässä järjestetyn kansainvälisen Ski Congress -tapahtuman (1.–4.3.2017) satoa. Seura järjesti kongressin yhteistyössä Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen ja liikuntatieteellisen tiedekunnan sekä Liikuntatieteellisen Seuran kanssa.

Vuosikirjojen kirjoittajakunta on edustanut Helsingin, Itä-Suomen (Joensuu), Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoja sekä

Åbo Akademiaa. Muista organisaatioista mainittakoon Kansallisarkisto, Kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskus, Lahden hiihtomuseo, Liikuntatieteellinen Seura, Suomen Urheilumuseo ja Urheilukirjasto. Ulkomaalaisten kirjoittajien taustayhteisöjä ovat olleet muun muassa Tukholman Idrottshögskolan, Århusin ja Kööpenhaminan yliopistot, Loughboroughin yliopisto, Malmön urheilukorkeakoulu, Pietarin valtionyliopisto sekä Uppsalan yliopisto. Kirjoittajakunnassa on ollut mukana myös vapaita tutkijoita ja amatöörikirjoittajia. Viime vuosina kirjoittajien joukkoon on liittynyt myös ulkomaisia tutkijoita.

Vuoden 2017 kongressijulkaisun myötä taustayhteisöihin liittyivät mukaan Estonian Sports and Olympic Museum (Estonia), International Centre for Sports History and Culture (England), Gymnasium Bludenz (Austria), Plymouth State University (USA), University of Malmö (Sweden), University of Stockholm (Sweden) ja Zgodovinski arhiv Celje (Slovenia).

Kirjoittajakunta on edustanut useita tieteenaloja: arkeologia, digitaalinen kulttuuri, etnologia, historia, kasvatustiede, kieli- ja käännöstieteet, kirjallisuus, kuvataide, liikuntatieteet, maantiede, museologia, sosiologia, taidehistoria, taloustiede, teatteritiede.

Niin moninaisia kuin vuosikirjojen sisältö ja kirjoittajakunnan edustamat tieteenalat ovatkin olleet, yhdistävänä tekijänä on ollut liikunta ja urheilu.

Vuoden 2018 vuosikirja *Tarkk'ampujia ja terveitä ihmisiä* koostuu vertaisarvioidusta artikkeliosuudesta sekä kirja-arvioinneista ja raporteista.

Heikki Roiko-Jokela jatkaa artikkelissa ”Oikeutus urheilussa” aiempien vuosien teemaansa urheilun varjopuolista. Tällä kertaa herätellään keskustelua näiden merkityksestä niin urheilulle itselleen, urheilijalle, muille urheilusektorin toimijoille, yleisölle kuin yhteiskunnallekin.

Kalle Virtapohja tarkastelee artikkelissaan ”Ruotsin skarpshytteerörelse ihaili suomalaisia sankareita” ampumaharrastuksen kasvamista Ruotsissa 1800-luvulla laajaksi vapaaehtoiseksi kansanliikkeeksi. Hän pohtii myös Ruotsista tulleita vaikutteita ampumaharrastuksen kehittymiselle Suomessa.

Artikkelissaan ”Sekava sielu ja rujo ruumis” Erkki Vettenniemi analysoi urheilua ja ruumiinkulttuuria sivuavaa novellia Joel Lehtosen

kokoelmassa *Kuolleet omenapuut* (1918). Novellin energinen ”terveysurheilija” Oiva Tommola seikkailee fiktiossa, jonka rinnalla todellisen elämän SVUL organisoii urheiluneuvontaa kohti yhä systemaattisempaa valmennuskoulutusta. Artikkelissaan ”Voittoon ja voimakkaaksi” Kalle Rantala jäljittää tätä muutosta 1900-luvun alusta Helsingin olympiakisojen 1940 peruuntumiseen.

Uintiurheilua henkilöhistoriana käsitellään vuosikirjassa kahden kirjoittajan voimin. Artikkelissaan ”Urpo Sirén” Tero Matkaniemi valottaa työläisuihariuden toista puolta kohdehenkilönsä elämänvaiheissa sekä tekijöitä, jotka johtivat urheilu-uran jälkeisestä sosiaalisesta pahoinvoinnista selviämiseen.

Artikkelissaan ”Mark Spitz ja menestyksen avaimet” Esa Mangeloja tarkastelee Mark Spitzin menestyksekkään uintiuran tärkeimpiä tekijöitä. Mangeloja kysyy, miksi juuri Spitz onnistui urallaan ja mitkä olivat ne hänen elämänsä käännekohtat, jotka vaikuttivat tähän menestykseen.

Artikkelissa ”Joukkueiden nimet joukkuevoimistelussa” Seppo Suominen selvittää joukkuevoimistelun joukkueiden nimeämisperusteita 1980- ja 1990-luvulla. Tarkastelun kohteena ovat joukkueiden nimien yhteys lajille ominaisiin esteettisiin ja kulttuurisiin seikkoihin.

Sofia Kotilainen tarkastelee artikkelissaan ”Hevosmiesten Hippos” keskisuomalaista hevosurheiluharrastusta mikrohistoriallisesti keskisuomalaisen talonisännän Heikki Holmin toiminnan ja lähiverkoston kautta.

Vuoden 1952 olympiakisojen Jugoslavian ja Neuvostoliiton väliset jalkapallo-ottelut ja niiden merkitys suomalaisen lehdistön kautta nähtynä ovat Vesa Vareksen artikkelin ”Tito 8 – Stalin 6” tarkastelussa. Ottelut liittyivät kylmään sotaan, tällä kertaa eivät tosin idän ja lännen vastakkainasetteluun, vaan ”jäsentenvälisen” paremmuuden selvittelyyn. Otteuiden tausta oli poliittisesti latautunut, ja niillä oli vahva symboliarvo ja toiselle osapuolelle suorastaan identiteettipoliittinen merkitys.

Kylmät ja kuumat tuulahdukset keinuttivat myös pientä muuramelaista puusepänverstasta, josta oli kasvanut itään ja länteen Toronto-jääkiekkomailaa kauppaava menestyvä tuotantolaitos. Mistä päin nyt tuulee, ihmetteli tehtaan johtaja, kun hänen rahahanansa keväällä 1971 pankin toimesta äkkiä jäädytettiin. Vasta vuosikymmenien päästä inter-

netin selailu näytti johtavan konkurssin jonkinlaiseen ymmärrettävään selitykseen, jota Esa Sironen jäsentää etnografisessa, haastatteluun perustuvassa artikkelissaan ”Konkurssi kylmän sodan viimoissa”.

Kirja-arviointien ja matkaraporttien osastossa jatketaan kylmän sodan urheiluhistorian ruodintaa, ristivalaistaan voimistelua ja naiseutta sekä Urho Kekkosta urheilumiehenä. Lisäksi raportoidaan ISHPESin tuoreimmasta kongressista. Vuosikirjan päättää Esa Sironen muistokirjoitus ”Henning Eichberg in memoriam”.

Antoisia lukuhetkiä vuosikirjan 2018 parissa!